

πως της ιδιοσυγκρασίας του ή ψυχόπαθη εύαισθησία. Σωριάζει τις παραβολές και συγκλίνει τις αναλογίες και αναταράζει κάτι σπάνιες ψυχοφαντασίες με τόση ακολασία και τόσο βιαστική γονιμότητα που κάποτε κουράζει τον αναγνώστη άνώφελα και τότε φέρνει σε τέτοιο χορτασμό αισθητικό που να λυγίζει άποκαμωμένη ή προσοχή του. Σά βασιλιάς τότε βρίσκει κάτι εξαίσιες πρωτοτυπίες, κάτι επίθετα ζουγραφιστά και κάτι συνταιριάσματα γεμάτα δύναμη και χάρη. Σάν όμως ξεχνάει τη λιτότητα και το μέτρο μ'ς κάνει να θυμώνουμε με το παραφόρτωμα αυτό από ψιλοφασδιαστά κεντήματα και πολυσκαλιστές τεχνωτροπίες.

Μερικές ήθογραφικές σκηνές—καθώς ή κηδεία, ή χορός κι ή γυναικοκαυγάς—είναι λαμπρά παρατηρημένες και γραμμένες με τέχνη διαλεχτή και σιγουρη. Διγώτερο μ' άρέσουνε κάτι άλλες δοκιμές του κ. Χρηστομάνου καθώς ή μίμηση του φραντζέζικου λεξιλογίου της μοδιστρούλας, της ξυπνάδας του κουτσαβάκη και της κορακίστικης καθαρεύουσας του έκκλησιάρη. Βέβαια έχουν κι αυτά τη δικαιολογία τους στη φωτογραφική ξεεικόνιση της ζωής. Όμως εδώ έπρεπε ή τεχνίτης να θυμηθεί το πατρογονικό του προνόμιο—έννοώ το διάλεγμα και το ξεκαθάρισμα του εφήμερου από το ουσιαστικό. Κατά τη γνώμη μου ή τέχνη χάνει από τη συνθετική της δύναμη σά σκλαδώνεται σε καθέκαστα που μπορεί για την εποχή τους και την ώρα τους να φαίνονται χαρακτηριστικά μ'α που κατά βάθος δεν είναι και παραμορφώνουν την οργανική κι ωριόγραμμη μορφοεισά της. Και τέτοια ζουγραφίσματα που μοιάζουνε στη ζωή παρά πάνω απ' όσο θα έπρεπε μπορεί να έχουν σημαντική αξία για τον κοινωνιολόγο μ'α πνίγουνε την άναπαυστατική ενέργεια της συγκίνησης. Και να μ'ην ξεχνούμε πως ή τέχνη που είναι κατά βάθος μιά προσωποποίηση ανθρωπιστική της ζωής και του κόσμου—ένας κλάδος κι αυτή της αρχαίας Μαγείας—χάνει την ύπόστασή της σάν ή ξεωτερικεύεται τόσο που να καταντάει αντικειμενική.

Τά πρόσωπα που ζούνε και πηγαίνονται μέσα σ' αυτή την ιστορία είναι ολοζώντανα και καλά χαρακτηρισμένα. Δέ μ'ας παρουσιάζουνε τύπους πελεκητούς και δέν το πολυπεριμένο πως ή Διόδια με τη λαφριά ψυχή και τα λαφριά ποδάκια θα θεμελιώσει αισθητική παράδοση. Του κόσμου όμως αυτού ή ψυχολογία μου φαίνεται σωστή και παρατηρημένη δίχως προκατάληψη ούτε μωρώ να πω πως

αντικρύζουμε εκεί μέσα κανένα πρόσωπο που να μοιάζει περιττό για ψεύτικο. Κι αυτό είναι άπόδειξη χεροπισατή πως δέν έχουμε να κάνουμε εδώ με κούκλες και χαρτόνια παρά με ανθρώπους ζωντανό-ψυχους.

Για να μ'ην παραμακρύνω τούτο το άρθρο που δέν έχει τη φιλοδοξία να τ'α πεί όλα και να ζυγίσει τελειωτικά την αξία της «Κερίνας Κούκλας» θα περιοριστώ τώρα να πω λίγα λόγια ακόμα για τη φιλοσοφία και τη γλώσσα του κ. Χρηστομάνου.

Τη φιλοσοφία μ'ας την βρίζει ή ίδιος στέν προλογίζκο του—«ή χαρά δέν είναι παρά ένας καημός που περιμένει την ώρα του ν'αρθή». Κατά τη γνώμη του πρέπει με περισσότερη υποταγή κ' εύγνωμοσύνη να ζήσουμε τη θλίψη της ζωής που μ'ας έδωσε ή Μοίρα». Κι ακόμα μ'ας λέει και τούτο πως ή άνυπαρξία «ή μεγάλη θάλασσα ή σκοτεινή» είναι ή μόνη εύτυχία ή άληθινή—γιατί είναι ή αιώνια αλήθεια.

Μιά τέτοια φιλοσοφία δέ μου είναι καθόλου συμπληθητική και μάλιστα σά μυρίζει ρητορισμό. Κ' ίσως θα προαξενεύομουν να τ'ήνε βρώσι ή ιστορία λαϊκή καθώς την «Κερίνα Κούκλα» δέν ήξερα πως ή κ. Χρηστομάνος έχει κιόλας γράψει τό βιβλίο της Αυτοκρατορίσας Έλισάβετ και πως είναι πολύ δύσκολο για ένα τεχνίτη ν' αλλάξει τον αρχικό του τόνο. Όπως κι αν είναι δέ θα πολυλογώσω περισσότερο γι' αυτό τό θέμα γιατί μου δόθηκε άφορμή σε μίαν άλλη μου κριτική να μιλήσω για τη θλιβεράδα του κ. Νιρβάνα που αν και τύπου διαφορετικού συγγενεύει άρκετά με την άνεπιδοσύνη του κ. Χρηστομάνου.

Η γλώσσα μου άρεσε πολύ. Άν και φανερώνει μερικές αδυναμίες—που μπορεί να είναι κι άπροσεξίες μόνο—στό σύνολο μ'ας δείχνεται ζουγραφική, δραμητική, πολυχρώματη, δημιουργική, πλούσια και λυγρή και ζουμερή και υποταχτική της άκριβολογίας. Ίσως να της λείπει κι αυτήνης κάποιο μέτρο και κάποια ομοιομορφία στο δούλεμα, όμως άδύνατο να τ'ας άρνηθεί κανείς την αξία της καθαροαιματικής δημοτικής.

Και συμπερίνοντας θα συνόψιζα την κρίση μου έτσι: Έργο αξίας ξεχωριστής, γραμμένο με εύαισθησία πολύτροπη μ'α παραφορτωμένο με λυρικά ξεφιλίσματα—τέχνη διαπαραστική και ζωηρόχρωμη μ'α σφηνταχτερή και κάποτε σκιάδα παθητική του αντικειμενικού κόσμου.

Αθήνα 20.4.08.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΛΑΣΤΟΣ

“Ο ΝΟΥΜΑΣ”

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την Αθήνα Δρ. κ.—Για τις Έπαρχίες Δρ. 7
Για το Έξωτερικό Δρ. 10.

Για τις Έπαρχίες δεχόμαστε και τρέμνες (2 Δρ. την τριμήνια) συντρώμε.

Κανένας δέ γράφεται συντρώτης δ δέ στείλει μπροστά τη συντρώμή του.

10 λεπτά τό φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάκια (Σύνταγμα, Όμόνοια, Εθν. Τράπεζα, Τη. Οικονομικών, Σταθμός Τροχίδρομου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός υπόγειου Σιδηδδδρου (Όμόνοια), στα βιβλιοπωλεία «Έστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (άντικρυ στη Βουλή).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Οι Πατριδέμποροι — Νέα Γενεά — Κι άλλος
άπό την Κω, δηλ. άπό την Κεφαλλονιά—
Χάινε και Κάζεο.

ΜΟΝΟΠΩΛΙΟ τον θέλει τον πατριωτισμό τό «Νέο Άστυ», φαίνεται, και γι' αυτό μ' ένα σουχτερό κύριο έρθο του την περασμένη Κεριακή κατακεραυνώσε δους άκολούθοι τό παράδειγμα του Μανουσά και γυρίζουνε χω-ρες και χωριά ξεφωρίζοντας ποιήματα και συνάζοντας χρήματα για σόλους και για στρατούς.

Ο κ. Μανουσάς, φυσικά, θάν τις άποδοκιμάζει αυτές τις παράλογες διαμαρτυρίες γιατί είναι άρκετά ξυπνός, παρ-πολύ ξυπνός μάλιστα, και ξέρει πως σά μερικά πράματα δέ χωράει μονοπόλιο και πως καθώς είναι λόγον του λεύτερος να μετακομίζει τον πατριωτικό ένθουσιασμό με τα τραίνα και με τα βαπόρια από πόλη σε πόλη, έτσι είναι λεύτερος κ. δ κ. Τραμπαλουλόπουλος κι δ κ. Φ. Πανός και κάθε άλλος Πατριδέμπορος να κάνει την ίδια δουλειά—άσπιδ παί-νεται, ή τέτα δουλιά δέν είναι ούτε τόσο δύσκολη ούτε τόσο δυσάρεστη. Στόν κ. Μανουσά θα μ'ένι πάντα ή τιμή πως πρώτος αυτός μεταχειρίστηκε τον πατριωτισμό τόσο άποτε-λεσματικά, κι άπόδειξη τρανή οι χιλιάδες πούμπασε ίσαμε τώρα στα ταμεία του Στόλου και της Έθν. Αμυνας.

Άσπιδμα κάνει τό «Ν. Άστυ» να συσταίνει στην Κυβέρνηση και στις Προξενικές άρχες να καταδιώκουν, σά λη-στοφυγδδδικους, τους μιμητάδες του κ. Μανουσά. Άς τους άφίσουνε τους έθρώπους να δουλέψουν. Τό κάτω κάτω Ρω-μοί είναι κι αυτοί κ' έχουν κάθε δικαίωμα να δουλέψουνε για την πατρίδα τους.

*

ΕΝΑ μοναχά θα μ'ας συχωρήσει νάν του παρατηρήσου-

λειψαν οι παλιές.

Η μεγάλη έκείνη άλλαγή της Εύρώπης έφερε άνάλογη άλλαγή και σ' έμ'ας, δηλαδή στη διαγωγή μας και στόν τρόπο που κοιτάζαμε τό πράμα-τα. Ός τ'α τώρα οι άγώνες μας είτνε πολύ σπά-νια έθνικοί, και πολύ συχνά της ανάγκης, και μά-λιστα της ιδιωτικής της ανάγκης. Μιστώνανε οι Βενετοί δικούς μας άρματωλούς, πολεμούσανε αυτοί τους Τούρκους, πηγαίνανε μαζί τους κι άλλοι, πό-τες για πλιάτσικα, πότες με την άδέσκατη έλπίδα πως ή άλλαγή πάντα κάτι καλό θα φέρη, τέλος και με την πεποίθηση πως από τους Τούρκους πάν-τα προτιμώτεροι οι Βενετοί. Τώρα κι όμπρός όμως ή Ρούσικη ή έπιρροή μάγεψε βαθύτερα τη ρωμαϊκή τη φαντασία. Κ' ένώ τό Έθνος δέ σταματούσε μή-τε τότες να καλοσυλλογιστή αν άραγες ή Ρούσος ά-λήθεια λαχταρούσε να τό λευτερώση και να του έα-ναδώση τό θρόνο του, ή μήπως δούλευε για λογα-ριασμό του κι αυτός, όμως συνεπαρνότανε από τ'α Ρούσικα λόγια και ταξίματα με τρόπο που συκρα-τούσε πιο σφιχτά όλα του τ'α μέλη, — Μοραίτες, Στε-ρεολλαδίτες, Νησιώτες, και τους έμπνεε κάτι σάν πιο έθνικό, σάν πιο πανελλήνιο αίστημα. Στο βάθος ή χαρακτήρας δέν άλλάξε, άφού από ξένους πάντα

προτιμώναμε. Άλλάξε όμως ή μορφή, ή διαγωγή, ή πολιτική. Τό ρωμαϊκό τώρα κι όμπρός, δσα σφάλ-ματα κι αν του βρούμε, είναι όμως κάτι πιο διοιό-μορφο, πιο άχώριστο, κ' ίσως όσο ποτέ στην ιστο-ρία του δέ φάνηκε άλλοτες.

Αυτά τ'α περιστατικά, και μιλώντας ακόμα πιο γενικώτερα, ή Εύρωπαϊκή ή ξαναζύμωση που άρχι-ζε κι αυτή και στέρωνε τις φυλές και τις έκαμνε έ-θνη πιο συνεσφιγμένα και πιο άκέρια παρ' άλλοτες, συντέλεσανε, νομίζουμε, περισσότερο να μορφωθή τό έ-θνικό μας τό σύνολο, παρά ή λόγος που μ'ας φέρνει ή ιστορικός που άκολουθάμε, πως τάχατες έκείνη την εποχή, στις άρχές δηλαδή του δέκατου όγδου αιώ-να, ή Έλληνική ή παιδεία άρχιζε και ξαπλώνετανε ύστερ' από δυό και τρεις αιώνας άμάθεια, πως τό θρησκευτικό τόν άγώνιζ τότε διαδέχτηκε ή άγώνας ή πατριωτικός, και πως ή έθνική ή συνείδηση έξ-πνησε με τό νάλλαζε τό έθνος όνομα, κι από Ρωμοί άρχισε να όνομάζεται Έλληνες. Πως τ'α Σκολειά κάτι κάμανε, πως πρέπει να δίδαξαν ένα μέρος του Έθνους άξαφνα τί λογής άλλαγές και μεταρρύθμι-σες γενήκανε στόν έλλον τόν κόσμο, κοντά στο νοϋ. Αυτό μάλιστα κ' έμεις ήνοούσαμε μιλώντας παρα-πάνω για την έπιρροή της Εύρωπαϊκής ξαναζύμωσης

στην έθνική μας διαγωγή. Να παραδεχτούμε όμως πως με τό να είταν ή παιδεία Έλληνική, και με τό νάλλάξαμε όνομα, γενήκαμε ένωμένο έθνος, αυτό μ'ας φαίνεται σά δύσκολο, άφού μάλιστα οι παλαικοί μας οι προγόντοι πολλά μ'ας διδάσκουνε έθνική όμως ένωση όχι. Όλα λοιπόν έκείνα φαίνονται άληθινά στην άπάνωσις. Όχι πως περιφρονούμε τη θεωρία έπειδής φαίνεται έπιπόλαιη. Τό ένάντιο, τέτοιες έ-πιπόλαιες θεωρίες κάμανε θάματα στην ιστορία. Μά είναι άνάγκη να προσέχουμε να μ'ην πρσασερνόμα-στε από την ιδέα πως μιά τέτοια ξεωτερική άλλα-γή μπορούσε νάλλαξη και την ψυχή μας. Η Ρω-μαϊκή ή ψυχή, όσο κι αν όνειρευότανε ένωση τώρα για τους λόγους που άναφέραμε, μνήσκει όμως ακό-μα ή ίδια και στα καλά της και στα σφάλματα της, και θα τ'α δούμε αυτά θεοφάνερα τώρα τώρα.

Όσο για τό θρησκευτικό τό αίστημα, πως κα-τάντησε δηλαδή δευτερεύοντο στους άγώνες μας, και πως τό καθυτό αίστημα της πατρίδας έγινε ή κυριώτερός μας μοχλός, αυτό ήρθε, όχι στην άρχή του δέκατου όγδου αιώνα—τό ένάντιο— ή ορθοδοξία της Ρουσίας είχε πολύ να κάνει με τ'α κινήματά μας αυτό τόν αιώνα. Παρά όταν ήρθε ή Γαλλική έπανά-σταση άνοιξε του κόσμου τ'α μάτια, λοιπόν και τ'α

με φιλικὰ ὁ κ. Μαντσούκας. Εἶδαμε κάρτες του με τῶμα του καὶ με κεφαλαία γράμματα τυπωμένο πάνω—πάνου τὸ «ΝΕΑ ΓΕΝΕΑ». Δὲν ταιριάζουν τὰ τέτι καὶ πρέπει νὰν τὰ σβήσει τὰ βαριά λόγια γλῆγορα ἀπὸ τὴν κάρτα του. Τί θέλει νὰ πει μ' αὐτό; Πῶς ἡ νέα γενεά, ποὺ ὅλοι οὐνεροποιοῦμε τὸν ἐρχομὸ της, θάκοινοῦν τὸ παράδειγμα τοῦ κ. Μαντσούκα; Ἡ πῶς ἡ ΝΕΑ ΓΕΝΕΑ θάνοι μὴ πυροβολαρχία, σὰν καὶ αὐτὴ ποὺ σοφίστηκε νὰ προσφέρει στὸ "Εθνος με Πανελλήνιο ἔρανο;

Ὅχι, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Ἄν ἡ καινούρια γενεά εἶναι ἀπὸ τώρα καταδικασμένη νὰ λιγώνει με παχιά λόγια καὶ νὰ κλείνει τὰ ἰδιαιτέρως σὲ μὴ πυροβολαρχία, μὴ σώσει καὶ μᾶς ἔρθε ποτέ της, γιὰ τὸν ἐρχομὸ της θάνοι ἐκκολούθημα τῆς δικῆς μας, τῆς ἐθνοπνίχτρας σαπίλας.

*

ΚΙ ΑΛΛΗ μελέτη γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα ἀπὸ διδακτικῆς ἀπόψεως τοῦτε, τὴν φέρει φάνηκε τελευταία στὴν «Ἀκρόπολη», γραμμένη ἀπὸ τὸν κ. Κυριακάτος, ποὺναι δημοδισκαλὸς στὴν Κεφαλλονιά.

Ἀγωνίζεται με θυμὸν ὁ κ. Κυριακάτος ν' ἀποδείξει πῶς τὸ δασκάλειμα τῆς Καθαρεύουσας στὰ σχολεῖα δὲ γίνεται με κατὰλληλο τρόπο, γιὰ τοῦτο καὶ ὁ λαὸς μας δὲν τὴν μιλεῖ! Ἄν καὶ παρακάτω μᾶς λέει πῶς ἡ καθαρεύουσα εἶναι γλῶσσα «ζῶσα». Ἀς εἶναι. Ὁ σκοπὸς μας δὲν εἶναι δὴ νὰ συζητήσουμε τὰ πιχειρήματα τοῦ κ. Κυριακάτου, γιὰ τὴν ἀπολύτωση καὶ ὁ ἴδιος δὲ συζητεῖ μὴ δογματίζει λέγοντας πῶς ὁ λαὸς βλάνη, εἰς γλωσσικὴν ἀναμόρφωσιν διὰ τοῦ τύπου, τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς «ἐκκλησίας», πῶς εἶναι καλλιεργηθῆναι τὸ πνεῦμα ἀπαιτεῖται γλῶσσα κατὰλληλος, καὶ εἶναι πολὺ κατὰλληλος ἡ καθαρεύουσα, πῶς αὐτὴ νεωτέρα ἑλληνικὴ ἔχει τὴν γραμματικὴν τῆς ἀρχαίας καὶ ἄλλα τέτια ἀσύστατα πράγματα. Αὐτὰ τάχει ξετάσει καὶ συζητήσει καὶ ξετινάξει πλάττει πλάττει ὁ Ψυχάρης στὰ σοφὰ βιβλία του, σύμφωνα με τὸ πῶς τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης. Ὑστερὰ λοιπὸν ἀπὸ τῆς ξέτασιν νὰ ἐπαναλαβαίνονται τὰ ἴδια πάλι σὰν καινούρια πράγματα, μᾶς φαίνεται πολὺ μπόσικο.

Τώρα τὸ πῶς ὑπάρχουν μερικοὶ στενοκέφαλοι καὶ στὴ φιλολογία καὶ στὸ σχολεῖο, ποὺ δὲ θέλουν νὰ φωτιστοῦν ἀπὸ τὰ λόγια καὶ τὰ πιχειρήματα τοῦ Ψυχάρη, σ' αὐτὸ δὲ φτάμε μετ' ἡμῶν. Ὁ πῶς νὰ πῶς ποὺναι ποὺναι ποὺναι ἀπὸ καιρὸ τὸ ζήτημα στὴ θέσιν τοῦ Ψυχάρη, μονάχα οἱ δειλοὶ καὶ οἱ «γλωσσικῶς» ἀμέρρωτοι δὲν πείθονται νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Κι ἀπὸ τοὺς τέτοιους φαίνεται θὰ εἶναι ὁ κ. Κυριακάτος καὶ οἱ ὅμοιοι του. Τόσο τὸ «χερότερο γι' αὐτοὺς»!

*

ΘΑ ΒΓΑΛΕΙ, λέει, ὁ Κάιζερ τὸ ἀγαλμα τοῦ Χάινε ἀπὸ τὸ Ἀχίλλειο. Μπορεῖ καὶ νὰν τὸ σπάσει. Δικαιώμα του εἶναι. Ἀγόρασε τὸ γῆμα, ἀγόρασε καὶ τὰγαλμα μαζί. Μὰ μονάχα τὸ μάρμαρο μπορεῖ νὰν τὸ κάνει, ὅτι θέλει. Τὸν Ποιητὴ οὐτε νὰ τὸν στραβοκοιτάζει μπορεῖ. Γιατὶ εἷς Κάιζερ, καὶ Μεγαλέξαντρος ἀκόμα νᾶναι, δὲν μπορεῖ νὰ στραβοκοιτάζει ἕνα Χάινε, ἐνῶ εἷς Χάινε ἔχει ὅλο τὸ λεύτερο νὰ στραβοκοιτάζει ἕνα Μεγαλέξαντρο, καμιά φορὰ μάλιστα καὶ νὰ τὸν κατεβάζει καὶ ἀπὸ τὸ θρόνο.

Φοβοῦμαστε πῶς δὲν ἔχει μελετήσει καλά τὴν ἱστορίαν ὁ Κάιζερ.

δικὰ μας μάτια μέσον τοῦ Ρήγα, τοῦ Κοραΐ καὶ τῶν ἄλλων. Ἦρθε ὅμως καὶ αὐτὸ στὴν ἀπανωσιά, ἐπειδὴ ὁ ἀληθινὸς ὁ πατριωτισμὸς ἔλειπε τὶς πῶτερες φορές καὶ τότες καὶ ἀργότερα, καθὼς θὰ τὸ δοῦ με καὶ αὐτὸ.

Ὁ ζῆλος τῶν δικῶν μας νὰ δείξουν καὶ καλὰ τί θάματα μᾶς ἔβαλε ἡ Ἑλληνικὴ ἡ παιδεία, εἶναι τόσο βιαστικὸς, καὶ μὴ τὴν ἀλήθειαν τόσο παιδικήσιος, ποὺ τῆς ἀποδίδουν πράγματα ὅπως διόλου ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπιρροή της, πράγματα ποὺ ἀποδείχνονται μονάχα τοὺς με μὴ ἱστορικὴ ματιά. Δὲ στέκονται νὰ συλλογιστοῦν μήτε στιγμὴ πῶς μ' αὐτὰ τοὺς τὰ ἐγκώμια χαλνοῦν τὴ θεωρίαν τοὺς ἀντίς νὰ τὴν ὑποστηρίζουν ἐπειδὴ ἂν ἡ παιδεία εἶναι τόσο βαθιὰ καὶ τόσο πλατιά ἐκπαισμένη στὸ ἔθνος, καὶ δὲν ἐμνήσκει περιορισμένη μονάχα σὲ μερικοὺς καλαροφόρους, τότες γιὰ τὴν καθε κρίσιν στιγμὴν ποὺ χρειάζονται κάποια γνώση καὶ κάποιος χαραχτήρας, δὲ δείξαμε μὴτ' ἐνός πετεινοῦ δύναμιν νὰ διακρίνουμε τὸ σωστὸ καὶ τὸ ἴσιον ἀπὸ τὸ στραχὸ καὶ τὸ ἄνομο.

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΡΩΣΤΟΥΣ

Δημοτικὸ Νοσοκομεῖο «Ἡ Ἑλπίς». Κλινικὴ τοῦ καθηγητῆ κ. Γεράσιμου Φωκά.
«Αἰθουσα Σωρανός».

Ἀριθ. 10.

Ἑλένη Ζαχ....., χήρα, 40 χρονῶν, περίετρα, ἀπὸ τὰ Σόκια τῆς Σμύρνης, ἔχει ἐνδομήτρίτιδα αἱμορραγική.

«Δεκατριῶ χρονῶν μὴ φορὰ με βρήκε ἡ τάξη μου' κ' ὕστερα παντρεύτηκα. Δεκατεσσάρων γέννησα τὰ βυζιά μου ἐτράθησαν πολλά. ἤμουνα μικρὴ καὶ δὲ μπορούσα νὰ τοῦ δώσω τοῦ μικροῦ καὶ σπαργώζανε, ἐπειδὴ ἔρχονταν τὸ γάλα πολὺ καὶ με πονοῦσαν οἱ ῥώγες ἡμ'. Ἐντεκα μῆνες τὸν εἶχα τὸν πρώτον καὶ τὸν ἐσκοτώσανε τὸ πρῶτο τὸ παιδί τὸκανα καλόγεννο... Ὑστερὰ ἀποβάλληκα τριῶ μηνῶν. Περᾶσαν ἔξη μῆνες καὶ παντρεύτηκα καὶ πῆρα ἄλλον ἄντρα. Τώρα τὸ λοιπὸν, πῆρα τὸν ἄλλον ἄντρα, ὁ πατέρας ἡμ' δὲν εἶχε τίποτα, ἡ μητέρα μου δὲν εἶχε, ἔζητα χρονῶν ἔζησε. Ὡς τὰ σαράντα γεννοῦσε κ' ἔκανε δεκατρία παιδιὰ. ἔλαυν τρία παιδιὰ σ' αὐτὸν τὸν ἄντρα, καλόγεννα... μὰ στὴν ἀποβολή, τὴ γληγορώτερη, εἶχα πολὺ αἷμα. Ἐ! τώρα τὸ λοιπὸν, πῆγαίνα στὴν ξένη δουλειά, τώρα λοιπὸν, ἐνάμισι χρόνος, δυὸ εἶναι, μὰ ἐνάμισι θάνα ἔχω πόνους δυνατοὺς στὴ μέση μου, κύριε γιατρέ! μοῦρχειται εἴκοσι μέρες, δεκαεννιά μέρες, ἡ περίοδός μου, πολὺ αἷμα καὶ στὴν κοιλία μου ἔχω πόνους πολλοὺ ἀπὸ σπᾶ, ἀπὸ τὴν ἀπὸ μὲς μου μέχρις τὸν ὀφθαλμὸν μου, πολλοὶ πόνους με κόβει ἡ κοιλία μου, σὰ κοψίματα. Τώρα τὸ λοιπὸν, ἀπὸ τὸ αἷμα τὸ πολὺ, πῆγα ἔξω σ' ἕνα κύριο, καὶ μοῦ εἶπε, πῶς ἔχω ἕνα ἔγκωμα στὴ μήτρα, ἔχεις ἕνα ἔγκωμα στὴ μήτρα, λέει μ' εἶδανε στὸν Εὐαγγελισμό καὶ γυρεύανε λεπτὰ, ἐγὼ εἶμαι μὴ ἀρρᾶν ἡ γυναίκα, ἔχεις, λέει, ἕνα ἔγκωμα στὴ μήτρα κ' ἕνας ἐπιμελητὴς μοῦπε: θέλει ἡ μήτρα σ' ἐκτομή, λέει, μοῦ δίνει δυνατοὺς πόνους, σᾶνας μὲ χτυπάει με βελόνα καὶ μὴ φλόγωση μοῦρχειται στὴν ὄψη. Εἶχα καὶ ὕγρα ἔδω κ' ἐνάμισι χρόνο, με τὸν πόνο μαζί ἦρθαν, γληγορώτερα δὲν εἶχα τίποτα, τὴν δὲν ἔχω ὕγρα. Πῶς τέτοιο ἕνα πράγμα! ποὺ δεκατριῶ χρονῶν πόχτησα καὶ δὲ μ' ἔκουε κανένας, πῶς ἦρθε αὐτὸ τὸ ἔγκωμα, δὲ μπορῶ νὰ καταλάβω».

§ 10

Ὁ Ἀγαθάγγελος.

Τοῦ κᾶκου γυρέψαμε νὰ βροῦμε, ὡς εἶτανε καὶ μὴ λέξη, μέσα στοὺς στοχασμοὺς τοῦ ἱστορικοῦ μας ὅταν ζῆταζε τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τοῦ ἐθνικοῦ ξαναζυμωμοῦ, καὶ γιὰ τὸν Ἀγαθάγγελο, ποὺ κατὰ τὰ μέσα τοῦ δέκατου ὀγδοοῦ αἰῶνα ἄρχισε νὰ κρυφοχύνεται στὴν ἐθνικὴ φαντασία, σὰν τὶς βουήσεις ἐκείνης φωτιῆς ποὺ πνάνουν ἀπὸ τῶν ἐρεικίων τὶς ρίζες, καὶ ἐκπλώνονται ἀθώρητες, ἔχοντες ὅμως ἀναλάμπουνε μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας.

Ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδιζ του τὰ συνεπῆρε τὸ ἔθνος ὁ Ἀγαθάγγελος με τὰ προφητικά του κηρύγματα, με τὶς χρονολογικὰς του μαντεῖες, καὶ με τὴ μυστηριώδη περιγραφή τοῦ Σανθοῦ τοῦ Γένους ποὺ θὰ κατέβαινε νὰ στήση τὰ μάγια καὶ νὰ μᾶς ξαναφέρῃ τὶς παλιὰς τὶς δόξας.

Ὁ βαθιστόχαστος καὶ ὁ ἀληθινὰ σοφὸς Καθη-

τῆς ἔγινε ἀπόξεση στίς 14 Μαρτίου καὶ στίς 20 ἔφυγε.

Ἀριθ. 11.

Εὐγενία Σκ..... παντρεμένη, 40 χρονῶν, ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἔχει ἰνομώμα τῆς μήτρας.

«Πρὸ τρία ἔτη εἶχα αἱμορραγία μεγάλη με πόνους στὰ νεφρά, μοῦ ἔπεφταν κομμάτια αἷμα, μεγάλα, ἴσα με λεμόνι, καταντούσανε κατ' ἀρχάς, δόξα νῆχει, Θεέ μου! καὶ με λιποθυμίες μαζί, ὕστερα αἷμα καθαρὸ καὶ βαπτιζόμενα με χάπια, με γιαιτρικά καὶ μ' αὐτὰ, ὡς τώρα. Ἡ πρώτη ἀρχὴ ἐκράτησε ἕνα μῆνα, με πᾶρα πολλὰ ὅμως φάρμακα ἐβαστήθηκα, ἔχ! Θεέ μου, μέγας εἶσαι Κύριε! Κατόπιν ὅλο ἄκαταστασία, σὲ δεκαπέντε μέρες, σὲ εἴκοσι μοῦ ἔρχονταν ὅχι πόνους ὅμως πλέον, ποὺ καὶ ποὺ τὰ νεφρά μου με πονοῦσαν, καὶ κρατοῦσε πάντοτε πέντε ἡμέρες, πάντα πολὺ ἐρχόταν, ἀλλὰ, σημειώσε, αὐτὸ τὸ αἷμα πάντα καὶ ἀπὸ κόρη τὸ εἶχα, ὡς ἤμουνα νεολαία. Τώρα πλέον, τοὺς τρεῖς τελευταίους μῆνες, Δεκέμβριον, Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον, ἔρχονταν πολὺ ἀκατάστατο πλέον, Θεέ μου, Θεέ μου, καὶ με λιποθυμίες, πόνους, δόξα σοι ὁ Θεός, δὲν εἶχα, ποὺ κατάντησα νὰ καταλήξω ἐδῶ στὴν ἐγχείριση. Πρὸ ἐννέα μέρες μοῦ ἔκαναν ἐγχείριση, ὕστερα, τὴν πρώτη βραδιά μόνον ὑπόφερα ἀπὸ ἀνησυχία καὶ στενοχώρια, ὕστερα, με τὴ δύναμιν τοῦ Χριστοῦ, ὅπου ὑπεραγαπῶ, αὐτὸς μ' ἐπροστάτεψε, τώρα, με τὴ δύναμιν τοῦ Χριστοῦ, καλὰ μοῦ φαίνεται πῶς εἶμαι, νὰ με ἀξιώσῃ ὁ Θεός, μέχρι τέλους. Χεῖρ Θεοῦ ἐβοήθησε».

Ἀπὸ διαγνωστικῆς ἰνομώμα τῆς μήτρας, ἀπὸ τὸν καθηγητὴ μας κύριον Φωκά, τῆς ἔγινε στὸ ἀμφιθέατρο ἡ ἐγχείριση κατὰ τὴν Ἀμερικανικὴ μέθοδο, στίς 28 Φεβρουαρίου τῆς ἔγινε μίση λαπαροτομή, ἀφαιρέθηκαν πρῶτα τὰ δεξιὰ παραγτήματα τῆς μήτρας κ' ὕστερα τ' ἀριστερά, ὑπάρχει καὶ ἄλλο ἰνομώμα στὴν ἀριστερὴ πλάγιον σύνδεσμος καὶ βγαλθηκε καὶ αὐτὸ ἐπίσης. Τὸ μήκος τοῦ βγαλμένου ὄγκου τῆς μήτρας ἦταν 0,24, τὸ πᾶχος 0,30, τὸ μήκος τοῦ ὄγκου τοῦ πλατιοῦ σύνδεσμου ἦταν 0,15 καὶ τὸ πᾶχος 0,24. Ἐγιναν ὕστερα ραφίς, χωρὶς ν' ἀνοιχθῇ ὁ κόρρος καὶ διασωλήνωσῃ ἡ ἀνάρρωσις ἦρθε φυσικὴ καὶ ἡ ἔκρησθις ἔφυγε γιαιτρεμένη ἀπὸ τὸ Νοσοκομεῖον στίς 17 Μαρτίου.

γητῆς καὶ Πολίτης δὲ δίσταζε νὰ μᾶς τὰ πῇ ὁλοκάθαρα πῶς ἡ ἐπιρροή τοῦ Ἀγαθάγγελου στὸ ἔθνος ἀπὸ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ὡς τὰ μέσα περίπου τοῦ δέκατου ἑνναίου αἰῶνα εἶτανε σὲ ἀλήθεια σημαντική. Ὁ ἄλλος ὡς τόσο μήτε γὰρ τὸν Ἀγαθάγγελο! Ἰσως ἐπειδὴ θὰ τοῦ χαλνοῦσε τὶς θεωρίες του γιὰ τὰ θάματα ποὺ μᾶς δημιουργήσε ἡ Ἑλληνικὴ ἡ παιδεία. Δὲν τοῦ ἦρθε, φαίνεται, νὰ τὸμολογήσῃ πῶς τὰ Ἑλληνικὰ τὰ συγγράμματα μὲν τὰ διαβάζανε μερικοὶ δασκάλαι, ἐνῶ τὸν Ἀγαθάγγελο τὸν εἶχε προσκίφαλο τοῦ τὸ ἔθνος ἄλακρο. Δὲν τοῦ ἦρθε νὰ μᾶς τὸ πῇ πῶς καταντοῦσε ὁ Ἀγαθάγγελος ὅχι μονάχα ἡ σοβαρή του φιλολογία, μὰ ἡ θερησιεία του τοὺς καιροὺς ἐκείνους. Ἐμεῖς μποροῦμε σήμερα, ἂν ἔχουμε ἐρέξη, νὰ χαμογελοῦμε συλλογιζόμενος τοῦ Ἀγαθάγγελου τὶς προφητικὰς ἀγυρτεῖς. Οἱ πατέρες μας ὅμως δὲ γελοῦσαν, παρὰ τὶς πιστεύαντες καὶ προσμέναντες νὰ βγῶντες ὅλες ἀλήθειες.

Στάθηκε λοιπὸν ἡ περιζήκουσθι αὐτὴ φυλλὰ ἀπὸ τὰ πρὸ ἀξιοσημείωτα ἀρχικά αἰτίαι τοῦ ξαναγεννημοῦ μας. Στάθηκε γιὰ καλὸ, ἐπειδὴ μᾶς δυνάμωνε καὶ μᾶς ἀναθάρρυνε, καὶ ὡς εἶτανε καὶ αὐτὴ καθὼς ὅλας μας, οραματικὴν με τὴν ἰδέαν τῆς ξένης βοήθειας.

(ἀκολουθεῖ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ